Perustuslakivaliokunnalle

HE 25/2018 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta; karkottamispäätösten täytäntöönpanon nopeuttaminen

Hallitusohjelmassa todetaan, että törkeisiin rikoksiin syyllistyneiden, rikoksen uusijoiden ja yleiselle järjestykselle vaarallisten henkilöiden maasta poistamista nopeutetaan.

Viime vuonna karkottamispäätöksiä tehtiin 900, joista 99 eli 11 % tehtiin rikosperusteella tai siksi, että henkilö on vaaraksi yleiselle järjestykselle tai turvallisuudelle.

Tällä hetkellä maasta karkottamista koskevia päätöksiä ei voida panna täytäntöön ennen kuin ne ovat lainvoimaisia. Jos karkotettava on valittanut päätöksestä hallinto-oikeuteen, hän saa odottaa Suomessa hallinto-oikeuden päätöstä. Valitusluvan hakeminen korkeimmalta hallinto-oikeudelta ei estä täytäntöönpanoa, ellei korkein hallinto-oikeus toisin määrää.

Hallituksen esityksellä pyritään nopeuttamaan karkottamispäätösten täytäntöönpanoa silloin, kun karkotettava on syyllistynyt rikoksiin tai häntä voidaan muuten pitää uhkana yleiselle järjestykselle ja turvallisuudelle. Tällaiset päätökset voitaisiin panna täytäntöön 30 päivän kuluttua tiedoksiannosta, ellei hallinto-oikeus ole kieltänyt täytäntöönpanoa. Sääntely koskisi sekä kolmansien maiden kansalaisia että EU-kansalaisia.

Esityksessä ehdotetaan, että maasta karkottamista koskevien päätösten täytäntöönpanokelpoisuutta koskevia säännöksiä muutettaisiin siten, että tietyt yleiseen järjestykseen ja turvallisuuteen liittyvät karkottamista koskevat päätökset voitaisiin panna täytäntöön nykyistä nopeammin.

Edellä mainitut päätökset voitaisiin panna täytäntöön 30 päivän kuluttua tiedoksiannosta, ellei hallinto-oikeus ole kieltänyt täytäntöönpanoa. Karkotettavalla olisi 30 päivää aikaa päätöksen tiedoksi saamisesta tehdä täytäntöönpanon keskeyttämistä tai kieltämistä koskeva hakemus hallinto-oikeudelle. Määräaika olisi sama kuin muutoksenhaulle säädetty määräaika. Jos asiassa on haettu täytäntöönpanon keskeyttämistä tai kieltämistä, päätöstä ei saisi panna täytäntöön ennen kuin tätä asiaa koskeva hakemus on ratkaistu.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan myös, että hallinto-oikeuksien olisi käsiteltävä kyseiset karkottamispäätöksiä koskevat valitukset kiireellisenä.

Hallituksen esityksessä pyritään myös kokoamaan yhteen maastapoistamisen täytäntöönpanoa koskevat säännökset.

Lakiehdotus ei koske ulkomaalaisten käännyttämistä. Käännyttämismenettelyä käytetään silloin, kun ulkomaalaisella ei ole ollut oleskelulupaa Suomessa. Käännytyspäätökset voidaan panna täytäntöön välittömästi. Turvapaikanhakijoiden käännytyspäätöksiä ei pääsääntöisesti voida panna täytäntöön ilman lainvoimaa,

Postiosoite:
Sisäministeriö
PL 26
00023 Valtioneuvosto

Käyntiosoitteet:
Kirkkokatu 12
Helsinki

Puhelin:
Vaihde
0295 480 171
Faksi:
09 1604 4635

Virkasähköpostiosoite:
kirjaamo@intermin.fi
www.intermin.fi

mutta tietyissä tilanteissa se on mahdollista: tutkimatta jättämismenettelyssä ja nopeutetussa menettelyssä. Turvapaikanhakijoiden käännytyspäätösten täytäntöönpanossa Suomea sitoo EU:n turvapaikkamenettelydirektiivi ja tuleva turvapaikkamenettelyasetus.

Esityksen kannalta olennaisia perustuslain säännöksiä ovat ainakin perustuslain yhdenvertaista kohtelua koskeva 6 §, liikkumisvapautta koskeva 9 § ja oikeusturvaa koskeva 21 §. Perustuslaissa säädetyt perusoikeudet, muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta, kuuluvat kaikille kansalaisuudesta riippumatta.

Perustuslain 6 §:n 1 momentin mukaan ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä. Pykälän 2 momentin mukaan ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Yhdenvertaisuussäännös ei kuitenkaan edellytä kaikkien kansalaisten kaikissa suhteissa samanlaista kohtelua, elleivät asiaan vaikuttavat olosuhteet ole samanlaisia. Perustuslakivaliokunta on perusoikeusuudistuksen esitöitä koskeneessa lausunnossaan (PeVM 25/1994 vp) todennut, että mahdollisten rajoitusten tulee perustua eduskunnan säätämään lakiin. Lisäksi rajoitusten on oltava tarkkarajaisia ja riittävän täsmällisesti määritettyjä sekä painavan yhteiskunnallisen tarpeen vaatima. Rajoitusten on myös oltava suhteellisuusvaatimuksen mukaisia.

Ehdotetut muutokset koskisivat kaikkia ulkomaalaisia, joille on tehty karkottamispäätös sillä perusteella, että henkilön käytös muodostaa ulkomaalaislaissa tarkoitetun uhan yleiselle järjestykselle tai turvallisuudelle. Kansainväliset ihmisoikeusvelvoitteet ja EU:n perusoikeuskirja eivät takaa automaattista oikeutta jäädä valtioon odottamaan muutoksenhaun tulosta, jos maasta poistamista koskeva päätös on tehty yleisen järjestykseen tai yleiseen turvallisuuteen liittyvistä syistä, mutta ne edellyttävät oikeussuojakeinojen olemassaoloa. Ehdotettu lainmuutos ei merkitse sellaista puuttumista perustuslain 6 §:n 2 momentissa tarkoitettuun syrjinnän kieltoon tai 9 § 4 momentissa ilmaistuun kansainvälisiin ihmisoikeusvelvoitteisiin perustuvaan palautuskieltoon, että asiasta tulisi säätää perustuslain säätämisjärjestyksessä.

Hallituksen esityksessä ei puututa maasta poistamisen perusteisiin, eli siihen, millä perusteella voidaan tehdä maasta poistamista koskeva päätös. Hankkeessa keskitytään päätösten täytäntöönpanon nopeuttamiseen. Karkottaa voidaan ulkomaalainen, joka on tehnyt rikoksen, josta voi saada vuoden tai enemmän vankeutta tai joka on tehnyt toistuvasti rikoksia. Karkottaa voidaan myös jos ulkomaalainen on käytöksellään osoittanut olevansa vaaraksi muiden turvallisuudelle tai hän on ryhtynyt tai hänen voidaan aikaisemman toimintansa perusteella tai muutoin perustellusta syystä epäillä ryhtyvän Suomessa kansallista turvallisuutta vaarantavaan toimintaan. Maasta poistamisen täytäntöönpanossa viranomaisia velvoittaa perustuslain 9 §:n 4 momentissa ja ulkomaalaislain 147 §:ssä ilmaistu kansainvälisiin ihmisoikeusvelvoitteisiin perustuva palautuskielto.

Perustuslain oikeusturvaa koskevassa 21 §:n 1 momentissa turvataan yksilön oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa. Säännöksellä turvataan myös yksilön oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi. Pykälän 2 momentin mukaan oikeus tulla kuulluksi, saada perusteltu päätös ja hakea muutosta sekä muut oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin ja hyvän hallinnon takeet turvataan lailla. Eduskunnan perustuslakivaliokunta on lausunnoissaan kiinnittänyt edellä mainittuihin seikkoihin huomiota (esimerkiksi PeVL 23/1998 vp, PeVL 16/2000 vp, PeVL 4/2004 vp, PeVL 47/2014 vp ja PeVL 24/2016 vp). Lisäksi kansainvälisten ihmisoikeussopimusten perusteella ulkomaalaiselle on turvattava menettelyllinen suoja ratkaistaessa hänen oikeutensa tulla Suomeen tai jatkaa oleskeluaan täällä. Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että vaikka tietyt karkottamispäätökset voitaisiin panna täytäntöön nopeutetusti, karkotettavalla on oikeus pyytää täytäntöönpanon keskeytystä, eikä päätöstä voida panna täytäntöön ennen kuin tätä asiaa koskeva hakemus on ratkaistu. Ehdotettu menettely antaa karkotettavalle riittävän tehokkaan oikeussuojan.

08.06.2018

Hallitus esittää myös lisättäväksi ulkomaalaislakiin säännöksen eurooppalaisen matkustusasiakirjan myöntävästä viranomaisesta. Säännös liittyy Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseen, jossa säädetään eurooppalaisen matkustusasiakirjan käyttöönotosta laittomasti oleskelevien kolmansien maiden kansalaisten palauttamista varten. Asiakirjan antaa Suomessa poliisi tai rajatarkastusviranomainen.

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Sisäministeriö 08.06.2018 klo 14:12. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.